

Regionální politika v zemědělství

Regionální politika – charakteristika a význam
Vztahy mezi obecnou a zemědělskou regionální politikou

Regionální politika - úvod

- existují rozdílné názory na uplatňování regionální politiky (neoliberální, institucionální, marxistické, TUR apod.)
- EU: systematická, regionálně diferencovaná hospodářská a sociální politika založená na objektivním vícekriteriálním hodnocení
- výraznější rozdíly → problematické pro stát → reg. politika (zajišťovací), účelně → pomoc regionům se zaostávajícím ekonomickým rozvojem (ne nivelizace)
- v zemědělství je situace složitější: přechod na tržní ekonomiku (liberalizace cen, pohyb zboží, migrace obyvatel apod.) + nerovnoměrný vývoj ekonom. aktivity + nerovnoměrný vývoj území (přírodní podmínky, tradice regionu, úrovně osídlení venkova)

Obecná regionální politika

- prostorové aspekty hospodářské a sociální politiky státu
- hledání skutečných předpokladů, aktivizace vlastních zdrojů a obyvatel, podporovat aktivity pro budoucí rozvoj
- rozdíly mohou být vyvolány přijetím nesprávných opatření a necitlivých zásahů
- má vést k efektivnímu fungování, stabilitě regionu i státu, přiměřená účast státu a její vývoj
- transformace: přechodné období?, přebytek uvolněných pracovních sil a nedostatek finančních zdrojů
- zemědělství: situace opět složitější, kromě produkce plní další funkce, např. ekologie – OŽP, půda, údržba krajiny, život na venkově (zaměstnanost, kvalita života, osídlení)
- infrastruktura, dlouhodobé podnikání, rozmístění výroby a zkvalitňování výrobních zdrojů
- podmínky úvěrů, úvěry, dotace

Zemědělská regionální politika

- omezování přebytečných a neproduktivních výrob
- ztížené podmínky: horské, podhorské, pohraniční oblasti, oblasti se špatnou sociálně ekonomickou infrastrukturou ~ submarginální podmínky
- problémové regiony = hospodářsky slabé regiony ~ venkovské regiony, podpora regionů s narušeným ŽP
- útlum produkce vede k omezení negativních důsledků, ale i potlačení pozitivních mimoprodukčních funkcí pro společnost
- důležitým cílem je udržení osídlení a řešení nerovnoměrné zaměstnanosti a potřeby pracovních sil v regionech, důraz na mimoprodukční funkce
- kvantitativní i kvalitativní analýza, předvídání důsledků opatření, monitoring šitý regionům na míru
- ne řešení nedostatků výrob a jejich subvencování

Vztahy mezi předchozími politikami

- záměry obecné regionální politiky jsou definovány především jako adaptace nebo konverze regionální ekonomiky směřující je snížení úrovně nezaměstnanosti a zajištění příjmů obyvatel. Státní regionální politika v zemědělství by měla být zaměřena především na restrukturalizaci zemědělské prvovýroby
- v zemědělství jsou patrné hospodářské a sociální důsledky, které nabývají politického významu
- různé úrovně řešení – makrosféra státních zásahů i regionální aktivizace místních podnikatelů
- zemědělská regionální politika navazuje na obecnou regionální politiku

Vztahy mezi předchozími politikami

- zemědělská regionální politika je uplatňována vůči 1) typovým regionům, 2) konkrétním regionům, jejichž vymezení odpovídá administrativnímu členění státu
- od roku 1993 se účelně kombinují oba přístupy
- politika se tak vztahuje na konkrétní územně administrativní jednotky či jejich části (mikroregiony), které jsou identifikovány jako problémové (negativní vybočení z míry vyváženosti, kterou tolerujeme)
- problém kritérii a zvolených indikátorů – hodnocení komplexního vývoje a srovnatelnost, jejich historické proměny (dřívější metodika PES, nynější LFA), (BPEJ)

Ekonomické aspekty zemědělské politiky

- dříve plošný charakter zemědělské výroby → nutná sociální rovnováha → která se působením trhu v řadě území dostává do protikladů s podnikatelskými možnostmi
- nedostatek financí, které brání technické (vybavení) a technologické restrukturalizaci zemědělství
- odběratelské a obchodní sítě a jejich vliv, role zpracovatelských podniků nebo obchodních řetězců
- změna výrobních a podnikatelských forem
- nástroje: hl. dotace do zemědělské prvovýroby (vývoj + typ dotací)
- Mze ČR vytvořilo Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF), který poskytoval garance na úvěry bank a subvence na úroky z úvěrů

Sociální aspekty zemědělské reg. politiky

- priorita agrárních politik států EU, důstojný život
- nevycházejí z modelů zemědělství založených pouze na zákonech liberalizovaného trhu, neboť trh není schopen zabezpečit všechny sociální funkce zemědělství
- nástroje: přímé a nepřímé sociální subvence do:
 - a) udržení, vytvoření pracovních příležitostí na venkově a zachování existence zemědělského hospodaření ve venkovském prostoru
 - b) zachování historicky vzniklých venkovských struktur, včetně kulturních hodnot a rekreačního prostředí
 - c) udržení struktury venkova, stabilitu osídlení
 - d) kompenzace, stabilizace důchodů v nepříznivých podmínkách výrobních, restrukturalizačních či útlumu

Právní aspekty zemědělské reg. politiky

- rozdělení kompetencí (a financí) mezi státní správou a samosprávou na různých velikostních úrovních spojené s vyjasňováním těchto správních činností
- za současné venkovské situace nabyla významu samostatná politika jednotlivých obcí, což má své politické důsledky
- (podle zákona 367/1990 Sb.) se obec stala samostatným právním subjektem, který zabezpečuje hospodářskou, sociální, kulturní a další stránky rozvoje svého územního obvodu
- k povinnostem obce patří ochrana a tvorba kvalitního ŽP a uspokojování potřeb a nároků obyvatel a činností na území obce, obec může zakládat a rušit organizace, sama podnikat a účastnit se podnikání jiných subjektů